

Måleriföretagen gjorde en anmälan till Konkurrensverket med påstående om konkurrensbegränsande effekter i måleriavtalet. Arbetsdomstolen har funnit att åtgärden att lämna in anmälan till Konkurrensverket inte var en stridsåtgärd i medbestämmandelagens mening.

ARBETSDOMSTOLEN

DOM
2022-05-18
StockholmDom nr 30/22
Mål nr A 76/21

KÄRANDE

Svenska Målareförbundet, Box 1113, 111 81 Stockholm
Ombud: förbundsjuristerna Sussanne Lundberg och Annett Olofsson,
LO-TCO Rättsskydd AB, Box 1155, 111 81 Stockholm.

SVARANDE

Måleriföretagen i Sverige, Box 16286, 103 25 Stockholm
Ombud: advokaten Erik Danhard, Kanter Advokatbyrå, Box 1435,
111 84 Stockholm

SAKEN

skadestånd på grund av olovlig stridsåtgärd

Bakgrund

Mellan Måleriföretagen i Sverige (Måleriföretagen) och Svenska Målareförbundet (förbundet) gäller kollektivavtal, måleriavtalet. Den innevarande avtalsperioden löper t.o.m. 30 april 2023. Fredsplikt råder.

I måleriavtalet finns följande bestämmelse.

§ 2 Garantilön, bestämmelser vid tidarbete i samband med ackord, lägsta individuella tillägg samt sjuk- och helglön

Mom. a) 1. Arbetare, som kan förete utlärlingsbetyg eller styrka att hen arbetat som målare minst fyra år eller som genom utförande av ett genom kontroll av representanter för de lokala parterna godkänt arbetsprov styrkt sin yrkeskompetens skall i samband med ackord erhålla garantilön enligt följande lönetabå.

Lönetabå 1/12 2020 – 31/4 2023

/ .. ./

3. Arbetare, som icke uppfyller något av de i första stycket stipulerade villkoren, kan endast anställas i enlighet med utbildningsavtalet.

/ .. ./

Protokollsanteckning:

För stadigvarande sysselsättning med icke traditionellt målningsarbete kan parterna överenskomma om lön per vecka eller längre tidsperiod. Arbetsgivare kan för dylikt arbete anställa annan arbetskraft än vad som anges i avtalets § 2 mom. a) 1. Överenskommelse om ackord får också träffas.

/ .. ./

Den 5 maj 2021 lämnade Måleriföretagen in en anmälan till Konkurrensverket om konkurrensbegränsande effekter i kollektivavtalet för målare. Måleriföretagen yrkade att Konkurrensverket skulle besluta om ett åläggande för Måleriföretagens medlemsföretag att inte tillämpa § 2 mom. a) punkten 3 i måleriavtalet. Den 24 september 2021 avskrev Konkurrensverket ärendet.

Parterna är oense om Måleriföretagens anmälan till Konkurrensverket utgör en otillåten stridsåtgärd.

Yrkanden och inställning

Förbundet har yrkat att Arbetsdomstolen ska förplikta Måleriföretagen att till förbundet betala allmänt skadestånd med 1 000 000 kr, jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning (11 juni 2021) till dess betalning sker.

Måleriföretagen har bestritt talan och inte vitsordat något belopp som skäligt. Sättet att beräkna räntan har vitsordats.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Förbundet

Sammanfattning av grunderna för talan

Måleriföretagens anmälan till Konkurrensverket den 5 maj 2021 tar sikte på § 2 mom. a) punkterna 1 och 3 i måleriavtalet.

Anmälan är gjord mot bättre vetande och i ond tro i syfte att utöva påtryckning på förbundet att gå med på att ta bort kravet på yrkeskompetens i måleriavtalet för enklare måleriarbeten genom att på nytt teckna ett servicearbetaravtal.

Om Arbetsdomstolen skulle finna att Måleriföretagens anmälan till Konkurrensverket inte är gjord mot bättre vetande och i ond tro, har Måleriföretagen genom sin anmälan vidtagit en åtgärd som syftat till att utöva påtryckning på förbundet, som går längre än att hävda konkurrensbegränsning. Syftet med anmälan har varit att sätta press på förbundet att gå med på att ta bort kravet på yrkeskompetens i måleriavtalet för enklare måleriarbeten genom att på nytt teckna ett servicearbetaravtal.

Åtgärden att lämna in en anmälan till Konkurrensverket är därför en stridsåtgärd. Åtgärden är olovlig dels då den inte är beslutad i behörig ordning, dels då den har till syfte att åstadkomma ändring i måleriavtalet.

Kollektivavtalsreglering

Historik

Regleringen om yrkeskompetens i § 2 mom. a) i måleriavtalet har funnits sedan avtalets tillkomst år 1947.

På Måleriföretagens initiativ träffade parterna 1986 det s.k. servicearbetaravtalet, som avsåg enklare måleriarbeten som kunde utföras av arbetstagare som inte hade yrkeskompetens som målare. I utbyte fick förbundet upprättandet av en branschfond för utveckling av måleriyrket.

Överenskommelsen om måleriutveckling sades upp 2011 av Måleriföretagen.

Lönenivåerna på servicearbetaravtalets område var lägre än på måleriavtalets område. Att lönerna var lägre gjorde att arbetsgivare började använda servicearbetare även för annat än enklare måleriarbeten. Servicearbetaravtalet användes således för att lönedumpa måleriavtalet.

Under 2020 sade förbundet upp servicearbetaravtalet trots att Måleriföretagen ville ha kvar det.

§ 2 mom. a) i måleriavtalet

Regleringen i § 2 mom. a) i måleriavtalet ska ses som en helhet och kan inte delas upp i beståndsdelar på det sätt som Måleriföretagen har gjort gällande. Mom. a) är en bestämmelse om löneskydd och inte en bestämmelse om anställningsförbud. Den syftar till att skydda förtjänsten för den enskilda arbetstagaren inom ramen för ackordssystemet. Eftersom bestämmelsen gäller lön faller den inom det fackliga kärnområdet. Det saknas stöd för att uppfatta Konkurrensverkets beslut på det sätt som Måleriföretagen påstår.

Bestämmelsen anger att i samband med ackord ska garantilön på viss nivå betalas till arbetstagare med yrkeskompetens. Regleringen innebär således att den arbetstagare som har yrkeskompetens får utföra måleriarbeten på måleriavtalets avtalsområde.

På måleriavtalets avtalsområde är ackord den obligatoriska löneformen (se § 1 mom. d) 1 andra stycket. Överenskommelse om annan löneform kan träffas enligt reglerna i måleriavtalet. Om överenskommelse inte nås, är löneformen ackord, se § 1 mom. d) 3 tredje stycket.

Arbetsgivaren leder och fördelar arbetet och bestämmer vilka arbetstagare som tillsammans ska utföra arbete på ett visst objekt. För den enskilde arbetstagaren är förtjänsten per timme på ackordsarbetet i hög grad beroende av arbetskamra-

ternas yrkeskompetens. Om en arbetstagare, som inte uppfyller kompetenskraven i § 2 mom. a) omfattas av ackordet, kommer arbetet att ta längre tid. Då sjunker förtjänsten per timme på ackordsarbetet för alla arbetstagare som omfattas av ackordet.

När det gäller lärlingar finns regler i utbildningsavtalet, § 9 punkterna 1 och 2, som syftar till att neutralisera effekten av att arbetet tar längre tid i de fall en lärling deltar i ackordet. Förtjänsten per timme försämras avsevärt för den utlärd målaren, om ackordet omfattar en inte utlärd målare som inte är lärling.

För traditionellt målningsarbete kan en arbetsgivare endast anställa arbetstagare som uppfyller kompetenskraven i § 2 mom. a). Till bestämmelsen finns en protokollsanteckning där det framgår att, om parterna är överens, en arbetsgivare kan anställa annan arbetskraft än den som anges i § 2 mom. a) för stadigvarande sysselsättning med icke traditionellt målningsarbete. Som framgår av texten i protokollsanteckningen tar den sikte på annat arbete än måleriarbete, exempelvis golvläggare som lägger golv eller rörmokare som utför rörmokeriarbeten.

Regleringen är inte unik. Det är vanligt förekommande på arbetsmarknaden med regleringar i kollektivavtal där krav på viss kompetens ställs upp. Det finns bl.a. sådana lönebestämmelser i byggavtalet, installationsavtalet och frisöravtalet.

Måleriföretagen och dess föregångare har aldrig tidigare hävdats att bestämmelsen skulle innebära ett anställningsförbud eller att den skulle stå i strid med konkurrensrättsliga bestämmelser. Det är riktigt att kravet på yrkeskompetens i § 2 mom. a) punkterna 1 och 3 innebär att en arbetsgivare, som utför måleriarbete med utbildad arbetskraft, gör sig skyldig till kollektivavtalsbrott. Att ett sådant agerande utgör kollektivavtalsbrott är parterna överens om. Det framgår av ett partsgemensamt dokument "Sammanställning av beslut, domar och uttalanden" från 2019.

Förbundet har inte gett uttryck för att kravet på yrkeskompetens i bestämmelsen skulle stå i strid med något förbud mot konkurrensbegränsning i konkurrenslagen. Den konkurrens, som det talas om i protokollet från år 2005, är illegal konkurrens från företag som inte följer spelreglerna på arbetsmarknaden.

Anmälan till Konkurrensverket

Måleriföretagens anmälan till Konkurrensverket avser § 2 mom. a). Det är riktigt att det i anmälan endast anges punkten 3. Bestämmelsen ska dock ses i sin helhet. Punkten 3 hänvisar till punkten 1. Det går därför inte att bryta ut bestämmelsen i punkten 3 på det sätt som Måleriföretagen gjort gällande. Deras anmälan tar därför rätteligen sikte även på punkten 1 i bestämmelsen.

Anmälan grundar sig på reglerna om förbjudna konkurrensbegränsningar i 2 kap. konkurrenslagen.

Anmälan är gjord i ond tro och mot bättre vetande

Enligt 2 kap. konkurrenslagen kan ett förbud endast riktas mot företag.

En arbetstagarorganisation är inte ett företag eller en sammanslutning av företag, när organisationen för sina medlemmars räkning agerar inom det fackliga kärnområdet. Som ovan nämnts faller den aktuella bestämmelsen i måleriavtalet inom det fackliga kärnområdet och förbundet kan därför inte anses som ett företag enligt konkurrenslagen.

Av 1 kap. 2 § konkurrenslagen framgår vidare att lagen inte är tillämplig på överenskommelser mellan arbetsgivare och arbetstagare om lön eller andra anställningsvillkor, det s.k. arbetsmarknadsundantaget. § 2 mom. a) i måleriavtalet är, som ovan nämnts, en löneskyddsbestämmelse.

Den aktuella bestämmelsen kan därför inte träffas av ett förbud enligt 2 kap. konkurrenslagen vilket Måleriföretagen är medveten om. Dess anmälan till Konkurrensverket är därför gjord mot bättre vetande och i ond tro.

Anmälan syftar till att utöva påtryckning på förbundet

Måleriföretagens anmälan syftar under alla förhållanden till att utöva påtryckning på förbundet som går längre än att hävda konkurrensbegränsning.

Syftet med anmälan är att sätta press på förbundet att gå med på att ta bort kravet på yrkeskompetens i måleriavtalet för enklare måleriarbeten genom att på nytt teckna ett servicearbetaravtal och därigenom att minska arbetskraftskostnaderna för Måleriföretagens medlemsföretag.

Yrkandet är i praktiken ett yrkande om ogiltigförklaring av bestämmelsen i fråga.

Anmälan är inte beslutad i behörig ordning

Måleriföretagens åtgärd att lämna in anmälan till Konkurrensverket är en stridsåtgärd. Stridsåtgärden är inte beslutad i behörig ordning.

Enligt Måleriföretagens stadgar ska beslut om stridsåtgärd fattas av Måleriföretagens styrelse, se § 15 c. Beslutet att driva frågan hos Konkurrensverket har fattats av Måleriföretagens förhandlingsdelegation. Förhandlingsdelegationen och styrelsen är två olika organ inom Måleriföretagen, vilket framgår av § 15 a. Den av Måleriföretagen angivna/påstådda ”viss etablerad ordning” i detta sammanhang är inte känd av förbundet. Eftersom beslutet om stridsåtgärd inte har fattats av Måleriföretagens styrelse, är stridsåtgärden inte beslutad i behörig ordning.

Otillåten stridsåtgärd

Måleriföretagens anmälan till Konkurrensverket gjordes mot bättre vetande och i ond tro. Den syftade, som nämnts, till att sätta press på förbundet att gå med på att ta bort kravet på yrkeskompetens i måleriavtalet för enklare måleriarbeten genom att på nytt teckna ett servicearbetaravtal. Den hade således till syfte att åstadkomma ändring i avtalet.

Måleriföretagens åtgärd om att lämna in anmälan till Konkurrensverket är inte heller beslutad i behörig ordning.

Anmälan utgör en otillåten stridsåtgärd och Måleriföretagen är därför skyldig att betala skadestånd till förbundet.

Måleriföretagen

Sammanfattning av grunderna för bestridandet

Måleriföretagens anmälan till Konkurrensverket utgör inte en stridsåtgärd.

Anmälan tar sikte på § 2 mom. a) punkten 3 och syftade till att klargöra om måleriföretag sinsemellan får tillämpa bestämmelsen om ett anställningsförbud eller om detta utgör en otillåten konkurrensbegränsning i strid med konkurrenslagen.

Om Arbetsdomstolen skulle finna att anmälan är en stridsåtgärd, är den inte olovlig eftersom anmälan är gjord i behörig ordning och inte syftade till att få till stånd en ändring av måleriavtalet.

Kollektivavtalsreglering

§ 2 mom. a) i måleriavtalet

§ 2 mom. a) i måleriavtalet innehåller olika delar som kan separeras från varandra.

Bestämmelsen andra del – som Måleriföretagens anmälan avsåg – innebär ett anställningsförbud. Bestämmelsen faller inte inom det fackliga kärnområdet enligt konkurrenslagen. Konkurrensverket synes ha gjort samma bedömning som Måleriföretagen.

Det är inte riktigt att Måleriföretagen aldrig tidigare skulle ha hävdat att bestämmelsen innebär ett anställningsförbud eller att den står i strid med konkurrensrättsliga bestämmelser. Förbundet har tidigare gjort gällande att bestämmelsen innebär ett anställningsförbud, inbegripet att ha utbildade arbetstagare anställda. Det är denna inställning som föranledde Måleriföretagen att ge in en anmälan till Konkurrensverket.

Eftersom § 2 mom. a) punkten 3 finns i ett kollektivavtal mellan parterna, binder den alla företag som är bundna av kollektivavtalet. Detta medför att brott mot bestämmelsen kan medföra skadeståndsskyldighet. Bestämmelsen får dock i vissa situationer inte tillämpas mellan företag enligt konkurrensrätten, vilket kan få betydelse för om skadestånd ska dömas ut för kollektivavtalsbrott eller inte.

Måleriföretagen har sett ett konkurrensproblem med måleriavtalet som det har varit formulerat, varför det har varit angeläget att ha ett servicearbetaravtal i kraft. Även förbundet har godtagit de konkurrensmässiga skälen som en anled-

ning till reglerna i servicearbetaravtalet. De konkurrensmässiga skäl, som anfördes i överenskommelsen, är endast en förlängning av vad Måleriföretagen har anfört i anmälan till Konkurrensverket.

Anställningsförbudet torde vara unikt bland kollektivavtal i Sverige i dag, i vart fall såvitt Måleriföretagen känner till.

Måleriföretagen är medveten om att många kollektivavtal innehåller regler om olika lön för olika kompetens. Detta är dock endast en del av den aktuella bestämmelsen i måleriavtalet. Punkterna 1 och 3 står på egna ben och kan tillämpas var för sig.

Konkurrensverkets eventuella ställningstagande tar inte sikte på avtalsförhållandet mellan Måleriföretagen och förbundet och påverkar därmed inte den civilrättsliga giltigheten mellan parterna. Ett ställningstagande skulle endast avse medlemsföretagens skyldigheter sinsemellan och i förhållande till andra företag.

Protokollsanteckningen till § 2 mom. a) tar inte sikte på annat arbete än måleriarbete.

Anmälan till konkurrensverket

Måleriföretagens anmälan tar inte sikte på både punkterna 1 och 3 i § 2 mom. a). Den tar endast sikte på punkten 3. Kompetenskravet som finns i bestämmelsens första punkt är inte berört i anmälan.

Anmälan är inte gjord mot bättre vetande eller i ond tro

Bakgrunden till Måleriföretagens anmälan framgår av densamma och härstammar från medlemsföretagens intresse av att klargöra en konkurrensrättslig fråga.

Att servicearbetaravtalet sades upp skapade en svår situation för en del måleriföretag. Dessa hade inte sällan ett antal servicearbetare anställda och när behov av att anställa ytterligare personal uppkom, var det enligt förbundet inte möjligt till följd av regleringen i § 2 mom. a) punkten 3. Det finns även ett antal tvister mellan parterna om detta runt om i landet.

Anställningsförbudet har även lett till att måleriföretag, som träffas av bestämmelsen, har svårt att lägga konkurrensmässiga bud avseende en stor del av objekten på marknaden, typiskt sett arbeten som omfattas av ROT-avdrag, exempelvis från enskilda fastighetsägare.

Anmälan gjordes inte i syfte att utöva påtryckning på förbundet

Anmälan syftade till att klargöra om måleriföretag sinsemellan får tillämpa bestämmelsen om ett anställningsförbud eller om detta utgör en otillåten konkurrensbegränsning i strid med konkurrenslagen.

Måleriföretagen hade inget annat syfte med anmälan än att få ett klargörande om medlemsföretagens skyldigheter till följd av konkurrensrätten, eftersom flera

medlemsföretag finner att bestämmelsen hämmar deras möjligheter att konkurrera på marknaden på sätt som beskrivits ovan.

Måleriföretagen värnar om ett gemensamt yrkesutbildningssystem och en hög kompetens hos målare och vill inte ta bort kravet på yrkeskompetens i måleriavtalet.

Anmälan är beslutad i behörig ordning

Åtgärden att lämna in anmälan till Konkurrensverket har beslutats av Måleriföretagens förhandlingsdelegation, som även utgör styrelse. Enligt en etablerad ordning inom Måleriföretagen fullgörs styrelsens uppgifter och vissa andra uppgifter av förhandlingsdelegationen. Förhandlingsdelegationen utgörs av Måleriföretagens styrelse enligt kongressval. Ordningen är känd av medlemsföretagen och några invändningar har inte rests. Den är dessutom känd av motparter. Måleriföretagens styrelse har således godkänt att anmälan lämnas in till Konkurrensverket. Åtgärden är beslutad i behörig ordning.

Åtgärden är inte en otillåten stridsåtgärd

Måleriföretagens anmälan till Konkurrensverket utgör inte en otillåten stridsåtgärd.

Anmälan avsåg, som sagts, § 2 mom. a) punkten 3 och syftade till att klargöra om måleriföretag sinsemellan får tillämpa bestämmelsen om ett anställningsförbud eller om detta utgör en otillåten konkurrensbegränsning i strid med konkurrenslagen.

Anmälan är gjord i behörig ordning och syftade inte till att få till en ändring av måleriavtalet.

Det kan aldrig vara en olovlig eller på annat sätt otillåten åtgärd, att till domstol eller behörig myndighet göra en anmälan som ska syfta till en prövning av parternas – eller medlemmars – rättsliga skyldigheter.

Utredningen

Arbetsdomstolen har hållit huvudförhandling i målet. På förbundets begäran har förhör under sanningsförsäkran hållits med förbundets avtalssekreterare P.S. På Måleriföretagens begäran har vittnesförhör hållits med förhandlingschefen vid Måleriföretagen C.H. Parterna har även åberopat skriftlig bevisning.

Domskäl

Twisten

Parterna tvistar om en anmälan med påstående om konkurrensbegränsande effekter i kollektivavtalet för målare, som Måleriföretagen den 5 maj 2021 lämnade in till Konkurrensverket, utgör en otillåten stridsåtgärd.

Förbundet har gjort gällande att Måleriföretagens åtgärd utgör en stridsåtgärd i medbestämmandelagens mening och att stridsåtgärden är olovlig eftersom den inte beslutats i behörig ordning och då den hade till syfte att åstadkomma ändring i måleriavtalet.

Måleriföretagen har bestritt att dess åtgärd utgör en stridsåtgärd. Om Arbetsdomstolen skulle finna att anmälan är en stridsåtgärd, är den enligt Måleriföretagens mening inte olovlig eftersom anmälan är gjord i behörig ordning och inte syftade till att få till stånd en ändring av måleriavtalet.

Den första tvistefrågan är således om Måleriföretagens åtgärd utgör en stridsåtgärd i medbestämmandelagens mening. Om Arbetsdomstolen skulle finna att Måleriföretagens åtgärd är en stridsåtgärd, är det tvistigt om den är olovlig enligt 41 och 42 §§ medbestämmandelagen.

Rättsliga utgångspunkter

Någon närmare definition av vad som avses med en stridsåtgärd finns inte i medbestämmandelagen eller dess förarbeten (se prop. 1975/76:105 bil. 1 s. 403). I 41 § medbestämmandelagen talas om arbetsinställelse (lockout eller strejk), blockad, bojkott eller annan därmed jämförlig stridsåtgärd.

Som en allmän utgångspunkt brukar framhållas att en stridsåtgärd förutsätter att en åtgärd vidtas, att denna har ett påtryckningssyfte (fackligt syfte) och att åtgärden vidtas i kollektiva former. I princip varje handling eller underlåtenhet, som en part vidtar, och som är av en sådan beskaffenhet att den faktiskt kan inverka på motparten, kan vara en stridsåtgärd. Det avgörande för om en åtgärd ska betecknas som en stridsåtgärd eller inte, är oftast i vilket syfte åtgärden har vidtagits. Om åtgärden t.ex. syftar till att utöva påtryckning i en rättstvist, att åstadkomma ändring i gällande avtal eller påverka innehållet i avtal som ännu inte träffats, är det fråga om en stridsåtgärd (jfr 41 § medbestämmandelagen). Eftersom det är mycket lättare för en part att visa att motparten vidtagit en viss åtgärd än att bevisa vad denne har åsyftat med åtgärden i fråga, är kraven på den bevisning som behövs för att visa vilket syfte som legat bakom en åtgärd inte lika höga som när det är fråga om bevisning om att en viss åtgärd faktiskt har vidtagits (se t.ex. AD 2020 nr 40 och däri angivna rättsfall).

I AD 2020 nr 40 har Arbetsdomstolen redogjort för ett antal avgöranden från Arbetsdomstolen, där frågan varit om en arbetsgivare eller arbetstagarorganisation – genom att ha utövat sina befogenheter enligt lag eller avtal – har vidtagit en stridsåtgärd. Domstolen uttalade att de redovisade rättsfallen och ett förarbetsuttalande (prop. 1975/76:105 bil. 1 s. 404) synes ge uttryck för ståndpunkten att det, vid åtgärder där en part i god tro utövar en befogenhet som tillkommer parten enligt lag eller avtal, inte är tillräckligt att åtgärden i och för sig innebär en påtryckning på motparten i t.ex. en rättstvist och att parten förstår det. För att det ska vara fråga om en stridsåtgärd krävs, enligt domstolen, att åtgärden vidtagits i något annat syfte än det som är ändamålet med befogenheten.

Har Måleriföretagen vidtagit en stridsåtgärd?

Anmälan

Av utredningen i målet framgår följande. Den 5 maj 2021 lämnade Måleriföretagen in en anmälan till Konkurrensverket om konkurrensbegränsande effekter i kollektivavtalet för målare.

I anmälan finns § 2 mom. a) punkterna 1 och 3 i måleriavtalet samt protokollsanteckningen till bestämmelsen återgivna i beskrivningen av måleriavtalet. Måleriföretagen framställde följande yrkande.

Åläggande

[...] En möjlig utformning av åläggande kunde därför vara följande:

Konkurrensverket ålägger med stöd av 3 kap. 1 § KL Måleriföretagens medlemsföretag att inte tillämpa § 2, moment a, stycke 3, i Kollektivavtal för måleriyrket (1 dec. 2020–30 april 2023).

Enligt Arbetsdomstolens mening skulle ett bifall till Måleriföretagens begäran i anmälan ha haft en inverkan på förbundet i fråga om innehållet i måleriavtalet. Redan åtgärden att göra anmälan, med den begäran, var därför av sådan beskaffenhet att den faktiskt kunde inverka på förbundet. Måleriföretagen har således i och för sig vidtagit en sådan åtgärd som kan vara en stridsåtgärd.

Konkurrensverket avskrev ärendet den 24 september 2021. I skälen för Konkurrensverkets beslut anges bl.a. följande.

Konkurrensverket anser att det för närvarande inte finns skäl att prioritera en fördjupad utredning av anmälan på den grunden att verket skulle vara bäst lämpad att agera. Det kan här bl.a. konstateras att det i grunden finns ett mellan en arbetsgi- var- och en arbetstagarorganisation nyligen framförhandlat och ingånget kollektiv- avtal. Avtalet ger också respektive avtalspart rätt eller möjlighet att inför varje avtalsår påkalla nya förhandlingar. Utanför detta kan också företag som berörs av vad som påstås i anmälan, efter verkets avskrivning, föra en särskild talan vid domstol, eller hänvisa till konkurrenslagens ogiltighetsregel för det fall att faktiska tvister skulle uppkomma om något man anser utgör en otillåten konkurrensbegränsning. Konkurrensverket anser inte heller att det för närvarande finns skäl att prioritera en fördjupad utredning utifrån någon av de andra grunderna i prioriteringspoli- cyn. Ärendet ska därför skrivas av.

Syftet med anmälan

Frågan är om Måleriföretagen med sin anmälan till Konkurrensverket syftade till att utöva påtryckning på förbundet. Parterna har olika ståndpunkter i den frågan.

Enligt förbundet skedde Måleriföretagens anmälan mot bättre vetande och i ond tro samt syftade till att sätta press på förbundet att gå med på att ta bort kravet på yrkeskompetens i måleriavtalet för enklare måleriarbeten genom att på nytt teckna ett servicearbetaravtal. Syftet med anmälan gick alltså enligt förbundet längre än att enbart hävda konkurrensbegränsning.

Måleriföretagen är av motsatt uppfattning och har anfört bl.a. följande. Anmälan skedde inte mot bättre vetande och i ond tro. Den syftade till att klargöra om måleriföretag sinsemellan får tillämpa bestämmelsen om ett anställningsförbud eller om detta utgör en otillåten konkurrensbegränsning i strid med konkurrenslagen.

Det är ostridigt att bakgrunden till anmälan var att det servicearbetaravtal som gällt mellan parterna hade sagts upp av förbundet. I en mejlkonversation den 14 april 2021 mellan förbundets avtalssekreterare P.S. och förhandlingschefen hos Måleriföretagen C.H. diskuteras frågan om en avvecklingsplan för avtalet i fråga, varvid C.H. svarade att en sådan inte var acceptabel för Måleriföretagen och att det enda som därmed var möjligt för Måleriföretagen var att se över giltigheten av § 2 punkten 3 från ett konkurrensrättsligt perspektiv.

Av minnesanteckningar den 17 mars 2021 från förhandlingsdelegationen framgår bl.a. följande.

I det medlarbud som båda parterna undertecknade 2020-12-01 upphörde det tidigare Servicearbetaravtalet mellan Måleriföretagen i Sverige och Svenska Målareförbundet. Detta har medfört att drygt 400 medarbetare anställa hos 83 av våra medlemsföretag (enligt Måleriportalen Nov -20) saknar det kollektivavtal som deras anställning grundats på.

Med anledning av detta har kansliet undersökt vilka möjligheter vi har att biträda de medlemsföretag som nu vill fortsätta bedriva sin verksamhet på det sätt som de tidigare gjort.

En väg som undersökts är att rättsligt pröva det anställningsförbud som finns i Måleriavtalet som nu får en betydligt större inskränkning av hur ett Måleriföretag kan organisera sig.

En sådan prövning görs i normalfallet av Konkurrensverket.

Då det inte är ett vanligt förekommande förfarande mellan parterna har kansliet inom ramen för samverkan inom Svenskt Näringsliv både informerat den egna sektorn och sfären.

Vi har inte blivit förhindrade att gå den vägen även om man förordat den mer normala gången via Arbetsdomstolen.

De rekommendationer som jurister som arbetar med konkurrenslagstiftningen gett är att det bästa alternativet för oss är att driva frågan hos Konkurrensverket.

Beslöts

att driva frågan hos Konkurrensverket

att beslutet var enhälligt.

C.H. har i förhöret med henne bekräftat att syftet med anmälan var att utreda om § 2 mom. a) punkten 3 innebar en otillåten konkurrensbegränsning. Hon har

vidare uppgett bl.a. följande. Medlemsföretagen blev väldigt oroade över att serviceavtalet inte längre skulle gälla och undrade om de genom bestämmelsen i måleriavtalet nu hade "näringsförbud". De undrade om de fick anställa och frågan var om jobben skulle gå till företag utan kollektivavtal. Medlemsföretagen upplevde att detta stred mot konkurrenslagen. Måleriföretagen uppdrog därför åt advokaten Eric Ericsson att göra en rättsutredning i frågan. Resultatet av rättsutredningen redovisades för förhandlingsdelegationen, vilken består av Måleriföretagens styrelse och dess verkställande direktör, som tyckte det var bäst att låta Konkurrensverket uttala sig i frågan. Syftet med anmälan var således att få ett rättsligt utlåtande om den aktuella bestämmelsen stod i strid med konkurrenslagen.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning

Utredningen ger klart stöd för att Måleriföretagen var bekymrad över att serviceavtalet hade upphört att gälla och att organisationens medlemsföretag därmed – beträffande enklare måleriarbeten – inte skulle kunna verka på samma villkor som måleriföretag som inte var bundna av måleriavtalet och att syftet med anmälan primärt var att få utrett om avtalet innebar en konkurrensbegränsning. Det måste dock ha stått klart för Måleriföretagen att anmälan även kunde få bieffekten att den kunde utgöra en påtryckning på förbundet i avtalsfrågan, vilket visas av mejlkonversationen mellan Måleriföretagens förhandlingschef och förbundets avtalssekreterare. En stridsåtgärd kan dock i ett fall som detta anses föreligga endast om åtgärden – utövandet av befogenheten att göra en anmälan till behörig myndighet – vidtagits primärt och i direkt syfte att åstadkomma en påtryckning på motparten (se AD 2005 nr 88).

Enligt Arbetsdomstolens mening ger utredningen inte stöd för att anmälan skulle ha gjorts i ond tro eller mot bättre vetande. Konkurrensverket avskrev t.ex. inte ärendet med motiveringen att anmälan var obefogad utan av andra skäl. Arbetsdomstolen gör vidare bedömningen att utredningen i målet inte ger tillräckligt stöd för att kunna anta att anmälan gjordes i det primära och direkta syftet att utöva påtryckning på förbundet, dvs. av annat skäl än att få konkurrensfrågan utredd av myndighet.

Åtgärden att lämna in anmälan till Konkurrensverket var därmed inte en stridsåtgärd i medbestämmandelagens mening. Förbundets talan ska därför avslås.

Rättegångskostnader

Förbundet har förlorat och ska därför betala Måleriföretagens rättegångskostnader. Måleriföretagen har yrkat ersättning med 210 000 kr för ombudsarvode inklusive mervärdesskatt. Förbundet har överlämnat åt Arbetsdomstolen att bedöma skäligheten av yrkade rättegångskostnader.

Arbetsdomstolen finner att det yrkade beloppet är skäligt.

Domslut

1. Arbetsdomstolen avslår Svenska Målareförbundets talan.
2. Svenska Målareförbundet ska ersätta Måleriföretagen i Sverige för rättegångskostnader med 210 000 kr för ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Karin Renman, Inger Andersson, Joanna Román, Elisabeth Ankarcrona, Gösta Rehnstam, Ronny Wenngren och Anders Hammarbäck.
Enhälligt.

Rättssekreterare: Martina Sjölund